

Vienotā jurista
Eksāmena jautājumu Konstitucionālajās tiesībās

1. Latvijas Republikas Satversme

1.1. *Nosauciet bez Satversmes vismaz trīs konstitucionāla ranga aktus, norādiet to pieņemšanas gadu un institūciju, kura tos pieņēmusi.*

Atbilde:

- 1) Latvijas Proklamēšanas akts/ uzsaukums "Latvijas pilsoņiem!" 18.11.1918. Latvijas Tautas Padome;
- 2) Deklarācija par Latvijas valsti. 27.05.1920. Satversmes sapulce;
- 3) Deklarācija "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu". 05.04.1990. Latvijas PSR Augstākā Padome;
- 4) Konstitucionālais likums "Par Latvijas Republikas valstisko statusu" 21.08.1991. Latvijas Republikas Augstākā padome;
- 5) likumi, kurus Saeima pieņem Satversmes 68. panta otrā daļā paredzētajā kārtībā (sk. Satversmes tiesas 29.11.2007. spriedumu lietā Nr. 2007-10-0102).
- 6) Deklarācija par Latvijas valsts atjaunošanu. 08.09.1944. Latvijas Centrālā padome

Var tikt norādīti arī tie konstitucionāla ranga akti, kuri mūsdienās nav spēkā jeb bijušās pagaidu Satversmes, t.i.:

- 1) Tautas Padomes Politiskā platforma. 17.11.1918. Tautas Padome.
- 2) Latvijas valsts iekārtas pagaidu noteikumi. 01.06.1920. Satversmes sapulce.

- 1) Atbildē minēti 3 akti, pareizi norādīts gads, izdevēj institūcija (3.p.)
- 2) Atbilde ir nepilnīga (2.p), ja students minējis 3 konstitucionālā ranga aktus, bet nav pareizi norādījis vienu no komponentiem gadu, institūciju)
- 3) Atbildē nav minēts minimālais k/t aktu skaits (1.p.)
- 4) Atbildē uzskaitīti vairāk par trim k/t aktiem un pareizi norādīts izdevējs un gads. (3+)

1.2. *Norādiet kārtību, kādā ir grozāma Latvijas Republikas Satversme, t.sk., izskaidrojiet, vai Satversmē ir negrozāmi panti?*

Atbilde:

- 1) Saeima var grozīt Satversmi Satversmes 76. panta kārtībā – Saeimas sēdē, ja tajā piedalās 2/3 Saeimas locekļu, trijos lasījumos, ja par tiem nobalso 2/3 klātesošo deputātu (nav iespējama Satversmes grozījumu pieņemšana steidzamības kārtībā).
- 2) Satversmes 77. pants. Ja Saeima grozījusi Satversmes 1., 2., 3., 4., 6. vai 77. pantu, tad šādi grozījumi apstiprināmi tautas nobalsošanā.
- 3) Grozījumi tautas nobalsošanā apstiprināti, ja par tiem nobalso vismaz puse balsstiesīgo – 79. pants.
- 4) Satversmes *expresis verbis* neparedz Satversmes negrozāmos pantus. Tiesību zinātnē tiek attīstīta Satversmes kodola doktrīna. Šīs doktrīnas ietvarā izstrādāts konstitucionālais princips – aizliegums skart Satversmes kodolu, ko veido Satversmes 1.- 4., 6., 77. pants.

- 5) Satversmes grozījums ir tiesīgi iniciēt Satversmes 65. pantā minētie subjekti, t.i., Valsts prezidents, ministru kabinets, Saeimas komisijas, ne mazāk kā pieci deputāti, kā arī viena desmitā daļa vēlētajū.

Novērtēšanas vadlīnijas:

- 1) Atbildē pareizi aprakstīta Satversmes 76. un 77., 79. pantā noteiktā Satversmes grozījumu pieņemšanas kārtība (3)
- 2) Atbildē aprakstot 76., 77. pantā noteikto kārtību, ir pieļautas neprecizitātes, iztrūkst, kāds no kārtības elementiem piemēram, nav aprakstīta 79. pantā noteiktā kārtība u.c. (2)
- 3) Sniegta vispārīga atbilde, kura nesatur visus kārtības elementus, nav atbilde vai ir vai nav grozāmie panti u.c. (1)
- 4) Atbildē pareizi un izsmelīgi aprakstīta kārtība, papildus tiesību zinātnes atziņas par Satversmes kodola doktrīnu un no tās izrietošajiem principiem. (3+)

1.3. Raksturojiet Satversmes darbības atjaunošanu un aprakstiet Satversmē atspoguļoto nepārtrauktības doktrīnas nozīmi.

Atbilde:

- 1) Nepārtrauktību jeb kontinuitāti raksturo juridiskās personas – valsts – identitāte starptautiskās tiesībās. Latvija savu starptautiskā tiesību subjekta statusu nebija zaudējusi. 1940. gada 17. jūnijā Latvija tika okupēta, tomēr daudzas valstis nebija atzinušas Latvijas okupāciju.
- 2) Okupācijas varas sarīkotās 1940. gada 14. - 15. jūlija vēlēšanās nenotika atbilstoši Satversmei. Līdz ar to izveidotā Saeima nepauda tautas gribu – tā nevarēja balsot par valsts likvidēšanu. Jo no starptautisko tiesību viedokļa PSRS valdība nebija suverēnas valsts varas izpildorgāns, jo tā pārstāvēja PSRS intereses.
- 3) 1990. gada 4. maija Deklarācijas 3. punkts atjaunoja 1922. Satversmes 1., 2., 3., 6. pantu un ielika pamatus Satversmes, kuras darbība daļēji tika apturēta pēc 1934. gada 15. maija Ulmaņa apvērsuma, atjaunošanai, atzīstot to par demokrātiskas republikas tiesisko pamatu.
- 4) Ar 1991. gada 21. augusta Konstitucionālo likumu “Par Latvijas Republikas Valstisko statusu 1. pants – Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika, kuras valstisko statusu nosaka Latvijas Republikas Satversme.
- 5) Satversmes tiesa Robežlīguma spriedumā – 2007. gada 29. novembris interpretējot Satversmes 2. pantu – Latvijas suverēnā vara pieder tautai – doktrīnu attīstīja, nosakot, ka no tās arī izriet pienākums katram LV pilsonim sargāt Satversmi , un visādi pretoties tās pārkāpšanai.
- 6) kopš 2014. gada nepārtrauktības doktrīna ietverta arī Satversmes preambulā, kurā noteikts, ka “Latvijas tauta neatzina okupācijas režīmus, pretojās tiem un atguva brīvību, 1990.gada 4.maijā atjaunojot valstisko neatkarību uz valsts nepārtrauktības pamata.”

Novērtēšanas vadlīnijas:

- 1) Ja saturs satur 1- 4 atbildē minētos kritērijus (3)
- 2) Ja minēti pareizi 3-4 punktā norādītie pamati, bet nav apraksta par atspoguļojumu Satversmē (2)
- 3) Atbilde ir vispārēja, nav atsauces uz konkrētiem Satversmes pantiem, konstitucionālo tiesību aktiem (1)
- 4) Ja atbilde ir vispusīgi izstrādāta un satur arī nepārtrauktības doktrīnas atziņas, Satversmes tiesas secinājumus (3+)

Vadlīnijas valststiesību zinātnes teorijas daļas 2.jautājuma labošanai

Iesniegumu iesniegšana un informācijas atklātība valsts pārvaldē

1. Izskaidrojiet, kā nošķirt Administratīvā procesa likuma un Iesniegumu likuma kārtībā izskatāmos iesniegumus! (3 punkti)

Pareizā atbilde: Administratīvā procesa likuma un Iesniegumu likuma kārtībā izskatāmo iesniegumu nošķiršanas kritērijs ir iesnieguma iesniedzēja subjektīvo tiesību esība prasīt iesniegumā norādīto darbību vai atturēšanos no darbības (valsts pārvaldei ir pienākums pieņemt lēmumu). Ja persona iesniegumu iesniedz nolūkā panākt sev labvēlīgu lēmumu vai rīcību, tad iesniegums ir izskatāms saskaņā ar Administratīvā procesa likumu. Turpretim, ja iesnieguma iesniedzējam nav subjektīvo tiesību prasīt attiecīga lēmuma pieņemšanu vai rīcības veikšanu, arī, ja iesniegumā ir ietverta vispārēja rakstura sūdzība, priekšlikums vai jautājums, tad iesniegums ir izskatāms saskaņā ar Iesniegumu likumu. Ja ir šaubas par to, vai iesniedzējam ir vai nav subjektīvās tiesības uz iesniegumā minēto lēmumu vai rīcību, tad iesniegums izskatāms saskaņā ar Administratīvā procesa likumu.

Vērtējums: Par pareizi norādītu kritēriju Administratīvā procesa likuma un Iesniegumu likuma kārtībā izskatāmo iesniegumu nošķiršanai un īsu abu likumu kārtībā skatāmo iesniegumu raksturojumu 3 punkti. Ja ir lietota neprecīza vai nepareiza juridiskā terminoloģija vai ir citas nepilnības uzdevumu nosaukšanā, tad vērtējums tiek samazināts. Ja atbildē norādītas arī problemātiskie nošķiršanas gadījumi, tad var piešķirt papildus punktu.

2. Nosauciet vismaz četrus Informācijas atklātības likumā minētos ierobežotas pieejamības informācijas veidus! (3 punkti)

Pareizā atbilde: jānosauc vismaz četri no Informācijas atklātības likuma 5. panta otrajā daļā minētajiem ierobežotas pieejamības veidiem.

Vērtējums: Ja pareizi nosaukti vismaz četri ierobežotas pieejamības informācijas veidi – 3 punkti. Ja pareizi nosaukti trīs veidi – 2 punkti, ja pareizi nosaukti tikai divi veidi – 1 punkts. Ja atbilde satur terminoloģiskas neprecizitātes vai citas būtiskas kļūdas, vērtējumu var samazināt.

3. Vai privātpersona ir tiesīga prasīt, lai iestāde tai izsniedz ierobežotas pieejamības informāciju? Pamatojiet atbildi! (3 punkti)

Pareizā atbilde: Jā, privātpersona ir tiesīga prasīt arī ierobežotas pieejamības informāciju, taču šādā gadījumā informācijas pieprasījums ir iesniedzams rakstveidā un tajā norādāms informācijas pieprasīšanas mērķis. Iestādei šādā gadījumā ir rīcības brīvība lemt par šādas informācijas izsniegšanu vai neizsniegšanu.

Vērtējums:

Par pilnīgu un pareizu atbildi – 3 punkti. Vērtējumu var samazināt, ja atbilde ir nepareiza vai tajā ir citas būtiskas kļūdas.

Vadlīnijas valststiesību zinātnes teorijas daļas 3.jautājuma labošanai

Administratīvā akta apstrīdēšana.

- Administratīvā akta apstrīdēšanas institūta uzdevumi jeb funkcijas (3 punkti)

Pareizā atbilde: 1) salīdzinoši ātrs un lēts privātpersonas tiesību aizsardzības mehānisms; 2) iespēja valsts pārvaldei pašai labot savas kļūdas bez tiesas iejaukšanās; 3) tiesu atslogošana

Vērtējums: Par katra uzdevuma nosaukšanu 1 punkts. Ja ir lietota neprecīza vai nepareiza juridiskā terminoloģija vai ir citas nepilnības uzdevumu nosaukšanā, tad vērtējums tiek samazināts (piemēram, minēti visi trīs uzdevumi, bet ir pieļauta kāda pietiekami nozīmīga kļūda terminoloģijā vai ir citas pietiekami nozīmīgas neprecizitātes, tad ir 2 punkti; minēti divi no trīs uzdevumiem, bet ar pietiekami nozīmīgām terminoloģijas kļūdām vai cita veida neprecizitātēm – 1.punkts) vai būtisku kļūdu gadījumā punkti vispār netiek piešķirti.

- Administratīvā akta apstrīdēšanas kārtība (3 punkti)

Pareizā atbilde: Būtiskie elementi ir –kur un kādā termiņā var apstrīdēt.

1) Administratīvo aktu var apstrīdēt funkcionāli augstākā iestādē (padotības kārtībā augstākā iestādē. Likumā vai Ministru kabineta noteikumos var būt noteikta cita iestāde, kurā attiecīgo administratīvo aktu var apstrīdēt). Ja tādas nav vai tā ir Ministru kabinets, administratīvo aktu var (ir tiesības, bet ne pienākums) apstrīdēt tajā iestādē, kura izdevusi šo aktu, vai uzreiz pārsūdzēt tiesā (APL 76.panta otrā daļa).

2) Administratīvo aktu var apstrīdēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas, bet, ja rakstveidā izdotajā administratīvajā aktā nav norādes, kur un kādā termiņā to var apstrīdēt, — viena gada laikā no tā spēkā stāšanās dienas (APL 79.panta pirmā daļa).

Vērtējums: Ja abi būtiskie elementi ir nosaukti pareizi un precīzi – 3 punkti. Ja ir abi elementi, bet nepilnīgi vai neprecīzi, - 2.punkti. Ja ir nosaukts tikai viens elements vai abi, bet ar būtiskām kļūdām vai nepilnībām, - 1 punkts. Ja atbildē papildus pareiziem elementiem ir iekļauta arī nepareiza informācija, tad atkarībā no kļūdainās informācijas būtiskuma vērtējumu var samazināt. Ja ir aprakstīti kādi pietiekami nozīmīgi aspekti plašāk (APL 75.-82.pants), tas var būt iemesls apsvērt papildu punkta piešķiršanai.

- Aizliegums pasliktināt personas tiesisko stāvokli apstrīdēšanas procesā (3 punkti)

Pareizā atbilde: Lēmums par apstrīdēto administratīvo aktu (administratīvais akts) nedrīkst būt iesniedzēja interesēm nelabvēlīgāks nekā apstrīdētais administratīvais akts, izņemot gadījumu, kad augstāka iestāde konstatē, ka ir 1) pārkāptas obligātās materiālo tiesību normas vai 2) pārkāptas tādas procesuālo tiesību normas, kas aizsargā sabiedrības intereses (APL 81.panta trešā daļa).

Vērtējums: Ja ir pareizi paskaidrots, ko šis aizliegums nozīmē, un arī precīzi nosaukti abi izņēmumi, -3 punkti. Ja ir paskaidrots, ko aizliegums nozīmē, izņēmumi nosaukti, bet neprecīzi vai nosaukts tikai viens no izņēmumiem – 2 punkti. Ja ir pareizi paskaidrots, ko šis aizliegums nozīmē, bet izņēmumi nav minēti – 1 punkts. Ja, sniedzot atbildi, ir pieļautas būtiskas kļūdas, punkti vispār netiek piešķirti Pamats apsvērt papildu punktu par visu jautājumu varētu būt, ja atbildē ir minēts, ka, neskatoties uz likumā noteikto, gadījumos, kad administratīvais akts pēc savas būtības ir ar krimināltiesisku raksturu (nosaka krimināltiesiska

rakstura sodu Eiropas Cilvēktiesību konvencijas izpratnē, piemēram, soda naudas nodokļu lietās, FKTK sodoša rakstura lēmumi, Konkurences padomes sodoša rakstura lēmumi), tad aizliegums pasliktināt tiesisko stāvokli ir absolūts un nav pieļaujams arī APL 81.panta trešajā daļā minētajos izņēmuma gadījumos.

Sabiedrības integrācijas fonds izsludināja konkursu „Atbalsts medijiem Covid-19 krīzes radīto negatīvo seku mazināšanai”. Lietuvā reģistrēts komersants “Multi3”, kuram piederošais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis raidīja Latvijā, iesniedza pieteikumu konkursā finansējuma saņemšanai.

Ar Sabiedrības integrācijas fonda padomes lēmumu Nr.9 Lietuvā reģistrētā komersanta “Multi3” pieteikums tika noraidīts. Lēmumā norādīts, ka pieteikums neatbilst ar fonda padomes apstiprinātā konkursa nolikuma 2.punktam, saskaņā ar kuru uz programmas atbalstu var pretendēt tikai Latvijā reģistrētas juridiskas personas. Lēmums 2021.gada 12.aprīlī tika nosūtīts uz pieteikumā norādīto elektroniskā pasta adresi. Lēmumā bija iekļautas visas administratīvā akta sastāvdaļas.

1. Vai Sabiedrības integrācijas fonda padomes apstiprinātais konkursa nolikums ir administratīvs akts! Pamatojiet atbildi! (1.punkts)

Nē, tas nerada galīga rakstura tiesiskas sekas

2. Ja Sabiedrības integrācijas fonda padomes lēmums Nr.9 ir pamatots tikai ar neatbilstību konkursa nolikumam, vai ir pārkāpts likuma atrunas princips? Pamatojiet atbildi! (1 punkts)

Nē, jo likuma atrunas princips attiecas tikai uz pozitīviem nelabvēlīgiem administratīviem aktiem, bet šis ir negatīvs administratīvais akts.

3. Vai Sabiedrības integrācijas fonds varētu piemērot Lietuvā reģistrētajam komersantam “Multi3” Administratīvā procesa likuma 370. pantā piemēroto piespiedu naudu kā administratīvā akta piespiedu izpildes līdzekli? Pamatojiet atbildi! (1 punkts)

Nē, jo Sabiedrības integrācijas fonda padomes lēmums Nr.9 kā negatīvs administratīvais akts nav izpildāms administratīvais akts.

4. Vai Lietuvā reģistrētais komersants “Multi3” varētu apstrīdēt Sabiedrības integrācijas fonda padomes lēmumu Nr.9? Ja varētu, tad kur? Pamatojiet atbildi! (1 punkts)

Atbilstoši Sabiedrības integrācijas fonda likuma 15.panta pirmajai daļai fonda padomes administratīvos aktus un faktisko rīcību var pārsūdzēt administratīvajā tiesā. Tas nozīmē, ka fonda padomei nav funkcionāli augstākas iestādes. Atbilstoši APL 76.panta otrajai daļai šādā gadījumā administratīvo aktu var apstrīdēt iestādē, kas to ir izdevusi, proti, fonda padomē.

5. Lietuvā reģistrētais komersants “Multi3” vēlējās vērsties tiesā par Sabiedrības integrācijas fonda padomes lēmumu Nr.9. Ja minētais komersants vēl pirms pieteikuma iesniegšanas tiesai gribētu lūgt pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu, kāda pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu viņš teorētiski varētu prasīt? Pamatojiet atbildi! (1punkts)

Nekāda, jo APL neparedz iespēju lūgt pagaidu aizsardzību pirms pieteikuma iesniegšanas tiesā.

6. Ja Lietuvā reģistrētais komersants “Multi3” vērstos tiesā par Sabiedrības integrācijas fonda padomes lēmumu Nr.9, kas būtu atbildētājs šajā lietā? Pamatojiet atbildi! (1 punkts)

Atbilstoši Sabiedrības integrācijas fonda likuma 2.panta pirmajai daļai Sabiedrības integrācijas fonds ir atvasināta publisko tiesību juridiskā persona. Līdz ar to atbilstoši APL 34.pantam atbildētājs būtu Sabiedrības integrācijas fonds.

7. Norādiet pēdējo datumu, kad Lietuvā reģistrētais komersants “Multi3” var vērsties tiesā par Sabiedrības integrācijas fonda padomes lēmumu Nr.9! (1 punkts)

Atbilstoši paziņošanas likuma 9.panta otrajai daļai, APL 70.panta otrajai daļai un 188.panta otrajai daļai, pēdējais datums ir 14.maijs.

8. Ja Lietuvā reģistrētais komersants “Multi3” vērstos tiesā par Sabiedrības integrācijas fonda padomes lēmumu Nr.9, vai tam būtu jāprasa šī lēmuma atcelšana? Pamatojiet atbildi! (1punkts)

Nē. Lēmums pēc būtības ir atteikums. Atteikuma kā negatīva administratīvā akta atcelšana neko nedod, tāpēc pieteikuma priekšmets nekad nevar būt atteikuma atcelšana. Personai ir jāprasa labvēlīga akta izdošana vai atteikuma atzīšana par prettiesisku.

9. Vai Administratīvā rajona tiesa varētu vērsties šajā tiesā un prasīt, lai tā konstatē Sabiedrības integrācijas fonda padomes apstiprinātā konkursa nolikuma 2.punkta diskriminējošo raksturu: a) Satversmes tiesā; b) Eiropas Savienības tiesā? Pamatojiet atbildi! (2.punkti)

a) Nē, jo tas neatbilst nevienam no Satversmes tiesas likuma 16.pantā minētajiem gadījumiem.

b) Administratīvā rajona tiesa atbilstoši APL 104.¹pantam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 267.pantam var vērsties ES Tiesā, taču nevis prasot konstatēt nolikuma 2.punkta diskriminējošo raksturu, bet gan par ES tiesību normas (piemēram, Līguma par Eiropas Savienības darbību 49.panta) interpretāciju).

Vērtēšana: Par pareizu atbildi piešķir pie jautājuma norādīto punktu skaitu. Ja uz jautājumiem, kur ir prasīts norādīt atbildes pamatojumu, ir sniegta tikai atbilde “Jā” vai “Nē”, punkti par atbildi netiek piešķirti. Punktu skaitu var samazināt vai pat vispār nepiešķirt, ja atbildes ir kļūdas juridiskās terminoloģijas lietošanā, atbildes pamatojums ir neprecīzs vai nepilnīgs vai citas pietiekami būtiskas kļūdas.

Izmantojamie avoti:

1. Administratīvā procesa likums
2. Paziņošanas likums
3. Sabiedrības integrācijas fonda likuma
4. Satversmes tiesas likums
5. Līguma par Eiropas savienības darbību 49. un 267.pants